

Οικονομική πολιτική για την Ελλάδα

Δημοσιεύθηκε στην *Καθημερινή*, 8-9 Απριλίου 2017

Τρεις πανεπιστημιακοί οικονομολόγοι στην *Καθημερινή* της 26^{ης} Μαρτίου απάντησαν σε άρθρο μας της 26^{ης} Φεβρουαρίου χαρακτηρίζοντάς το «επικίνδυνες δραχμικές φαντασιώσεις». Δυστυχώς δεν είχαν τίποτε καινούργιο να πουν, ούτε πρόσφεραν κάποια πρόταση διεξόδου από τη βαθιά κρίση.

Ο καίριος ρόλος της ONE

Οι συνάδελφοι αναγνωρίζουν κάποιες από τις δομικές αδυναμίες της ONE, αλλά συμπεραίνουν ότι πραγματική αιτία της κρίσης είναι η αλόγιστη δημοσιονομική συμπεριφορά των ελληνικών κυβερνήσεων. Ακόμη, ισχυρίζονται ότι η Ελλάδα δεν έχει ανάγκη από τόνωση της ζήτησης για γρήγορη μείωση της ανεργίας. Η χώρα μας χρειάζεται κυρίως ιδιωτικές επενδύσεις και «διαρθρωτικές αλλαγές», πάντα μέσα στο πλαίσιο της πειθαρχίας των μνημονίων. Εκτός ONE, τονίζουν, η Ελλάδα είναι ανίκανη να διαχειριστεί την οικονομία της.

Είναι χαρακτηριστική η τάση να υποτιμάται ο ρόλος της ONE στην κρίση, υπερτονίζοντας τις εγχώριες ελληνικές αδυναμίες, ιδίως του δημόσιου τομέα. Το κύριο σύμπτωμα της κρίσης δεν ήταν όμως το δημοσιονομικό έλλειμμα, αλλά το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών που έφτασε στο 15% του ΑΕΠ το 2008.

Το εξωτερικό έλλειμμα προκλήθηκε από την κατάρρευση της ελληνικής ανταγωνιστικότητας, η οποία δεν προέκυψε ξαφνικά από τις εδώ και δεκαετίες δυσμορφίες της ελληνικής οικονομίας. Η βαθύτερη αιτία βρίσκεται στη Γερμανία που κρατώντας τους μισθούς της παγωμένους για χρόνια έδωσε μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις εξαγωγές της. Χωρίς συναλλαγματική πολιτική στη διάθεσή της, η χώρα μας υπέστη συνεχή απώλεια ανταγωνιστικότητας εντός της ONE.

Η αυτοκτονική μνημονιακή πολιτική

Η πολιτική που κατόπιν εφαρμόστηκε στην Ελλάδα, με στόχο την παραμονή στην ONE, ήταν αυτοκτονική: βίαιη και ταχύτατη απάλειψη του δημοσιονομικού και του εξωτερικού ελλείμματος, χωρίς ουσιαστική ελάφρυνση του δημοσίου χρέους και φυσικά χωρίς νομισματική υποτίμηση. Η αναπόφευκτη συντριβή της ζήτησης συρρίκνωσε απότομα την οικονομία, με συνέπεια την εκτόξευση της ανεργίας, η οποία δεν έχει τίποτε να κάνει με τις όποιες δομικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Αντιστοίχως, η ταχύρρυθμη μείωσή της είναι απολύτως αδύνατη χωρίς στοχευμένη τόνωση της ζήτησης.

Το ποια πρέπει να είναι αυτή η στόχευση, το έχει υποδείξει συγκεκριμένη μελέτη που πρόσφατα παρέθεσαν σε δημόσια συζήτηση δύο από εμάς.

Η απάλειψη των ελλειμμάτων ήταν όμως μόνο το πρώτο βήμα. Όπως έχει επανειλημμένως δηλώσει ο κ. Σόιμπλε, η Ελλάδα θα πρέπει κυρίως να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της για να παραμείνει στην ΟΝΕ. Δεδομένου ότι η Γερμανία ουσιαστικά δεν έχει αλλάξει τη δική της πολιτική, αυτό σημαίνει συνεχή «εσωτερική υποτίμηση» και «μεταρρυθμίσεις», δηλαδή κατακρήμνιση των μισθών, απορρύθμιση των αγορών και ιδιωτικοποιήσεις. Αυτή θα είναι στο εξής η πορεία της χώρας μας εντός ΟΝΕ: ένα διαρκές και σκληρό μνημόνιο.

Με αυτά τα δεδομένα, θα περίμενε κανείς από τους Έλληνες οικονομολόγους να προτείνουν εσπευσμένα νέα πορεία. Δυστυχώς υπάρχει είτε σιγή, είτε επιμονή στη συνταγή της αποτυχίας.

Παντελής έλλειψη νέων προτάσεων

Τρανό παράδειγμα είναι το πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 3,5% που αποδέχθηκε η παρούσα κυβέρνηση για το 2018 και μετά. Ουσιαστικά θα εισαχθεί ένας «αυτόματος αποσταθεροποιητής» σε μια οικονομία που έχει ήδη πληγεί βαρύτερα. Τι έχουν να προτείνουν οι συνάδελφοι γι' αυτόν τον παραλογισμό, πέρα από τις «μεταρρυθμίσεις»; Τι νόημα έχει να ασκείται κριτική στις ελληνικές κυβερνήσεις επειδή δήθεν δεν «τηρούν τις υποχρεώσεις τους», όταν είναι γνωστό ότι η πολιτική της «εσωτερικής υποτίμησης» θα συνεχίζει να συρρικνώνει την ελληνική οικονομία;

Εξίσου σημαντικό παράδειγμα είναι το δημόσιο χρέος, το οποίο ακόμη και το ΔΝΤ παραδέχεται ότι δεν είναι βιώσιμο. Μετά τις μνημονιακές παρεμβάσεις, η διαγραφή του ελληνικού χρέους μέσα στην Ευρωζώνη είναι ουσιαστικά αδύνατη. Τι έχουν να προτείνουν οι συνάδελφοι για τη διαχρονική του αντιμετώπιση, δεδομένου ότι η εξυπηρέτηση του χρέους θέτει το πλαίσιο μίας συνεχώς υφεσιακής δημοσιονομικής πολιτικής;

Άλλο παράδειγμα είναι η έλλειψη ρευστότητας σε μια οικονομία που έχει επισήμως 23,1% ανεργία και ίσως 50% του κεφαλαιουχικού της εξοπλισμού σε κατάσταση αργίας. Γιατί δεν επικεντρώνουν εκεί την προσοχή τους οι συνάδελφοι, αντί να κινδυνολογούν περί φανταστικής πληθωριστικής έκρηξης σε μια οικονομία σε βαθιά καταστολή; Όσον αφορά εμάς, πώς μπορούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουμε συνεκτιμήσει τον πληθωρισμό κόστους, τον οποίο δημιουργεί η νομισματική υποτίμηση, ούτε εκείνον τον οποίο δημιουργεί η αναγκαία τόνωση της εσωτερικής ζήτησης; Μπήκαν στον κόπο να διαβάσουν την μελέτη που ήδη προαναφέρθηκε και η οποία έχει συζητηθεί ευρύτατα από τον περασμένο Φεβρουάριο;

Ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα όμως να είναι η προοπτική επενδύσεων. Πιστεύουν σοβαρά οι συνάδελφοι ότι μπορεί η Ελλάδα να καλύψει το τεράστιο επενδυτικό κενό της με ξένες επενδύσεις, αρκεί να υιοθετήσει ακόμη «φιλικότερες» πολιτικές προς το μεγάλο κεφάλαιο; Η διεθνής εμπειρία και βιβλιογραφία δείχνει ότι πρόκειται περί αυταπάτης. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα πάνε στους φθηνότερους προορισμούς και η Ελλάδα θα παρασυρθεί σε ένα μάταιο αγώνα δρόμου «προς τα κάτω».

Πάρτε, τέλος, το θέμα της δημόσιας διοίκησης, η πραγματική πληγή της οποίας δεν είναι η παντοδυναμία της, αλλά η λειτουργική της αδυναμία σε συνδυασμό με την εύνοια προς τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και την αρπακτική συμπεριφορά προς τους υπόλοιπους. Το αποτελεσματικό κράτος είναι απολύτως απαραίτητο για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Πιστεύει κανείς ότι οι μνημονιακές πολιτικές έχουν προωθήσει την οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα του ελληνικού κράτους;

Τα δεσμά της απολιθωμένης σκέψης

Η Ελλάδα μοιάζει με βαριά άρρωστο που του δίνουν γιατροσόφια και συνεχώς τον αποτρέπουν από την πραγματική θεραπεία. Η επιστημονική ανάλυση υποδεικνύει ότι απαιτείται ανάκτηση της νομισματικής κυριαρχίας. Η δραχμή δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά το απαραίτητο βήμα που θα επιτρέψει μια πραγματική εθνική διαπραγμάτευση, δημιουργώντας ξανά οπλοστάσιο οικονομικής πολιτικής – συναλλαγματική, νομισματική, δημοσιονομική, πιστωτική και βιομηχανική. Η ομαλή μετάβαση στο νέο νόμισμα είναι απολύτως εφικτή, αρκεί να υπάρξει κοινωνική και εθνική συσπείρωση. Η νομισματική υποτίμηση που θα ακολουθήσει, θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα και θα δημιουργήσει ευνοϊκό πεδίο δομικής ανασύνθεσης της οικονομίας.

Μεγάλο μέρος της ευθύνης για την εγχώρια σύγχυση έχουν αυτοί που δουλειά τους είναι να παρουσιάζουν ιδέες και προτάσεις στον ελληνικό λαό. Δυστυχώς δεν είναι μόνο η οικονομία που περνάει βαθιά κρίση στην Ελλάδα, αλλά και η οικονομολογική σκέψη. Όπως εύστοχα παρατήρησε ο Μαρκ Τουέιν, «Η προσκόλληση σε απολιθωμένες απόψεις ποτέ δεν έσπασε αλυσίδες, ούτε απελευθέρωσε ανθρώπινες ψυχές».

Για το Ελληνικό Οικονομικό Τμήμα του ΕΔΕΚΟΠ

Ιωάννης Θεοδοσίου, Καθηγητής, University of Aberdeen.

Κώστας Λαπαβίτσας, Καθηγητής, School of Oriental and African Studies, University of London.

Θεόδωρος Μαριόλης, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Στέργιος Σκαπέρδας, Καθηγητής, University of California, Irvine.